

Urszula Macioł-Kisiel

"Szkoła polska u progu nadchodzącego wieku", oprac. P. Kowolik, Kraków 1999 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 2 (9), 231-235

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr Kowolik (red.)

„Szkoła polska u progu nadchodzącego wieku” (rec. Urszula Macioł-Kisiel)

Wydawnictwo: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 1999, ss. 320

Realizowana od 1 września 1999 roku reforma szkolnictwa polskiego ma na celu podniesienie poziomu edukacji społeczeństwa, dostosowanie wymagań do rozwoju uczniów, propagowanie kształcenia średniego i wyższego, wyrównywanie szans oraz zapewnienie przygotowania przystającego do potrzeb rynku. Wprowadzona reorganizacja szkolnictwa zmieniła istniejący cykl kształcenia ucznia, dopasowując jego przebieg do okresów rozwojowych dziecka: I etap — kształcenie zintegrowane obejmujące klasy I–III; II etap — kształcenie blokowe w kl. IV–VI; III etap — gimnazjum.

W myśl założeń programowych edukacja szkolna powinna w sposób harmonijny realizować zadania w zakresie przekazywania rzetelnej wiedzy, kształcenia umiejętności i wychowawczego wspomaganie rozwoju osobowościowego uczniów¹. To właśnie przemiany społeczno-gospodarcze, struktura zawodowa oraz przemiany na rynku pracy stworzyły dzisiejszą sytuację. W niej oświata coraz częściej postrzegana jest nie jako służba, ale jako usługa świadczona społeczeństwu, które jest zdeterminowane potrzebą podnoszenia poziomu swojego wykształcenia.

Preferencją polityki edukacyjnej państwa winna być ewaluacja pracy szkoły prowadzona poprzez: ocenę wyników, pozostawianie placówkom oświatowym swobody co do sposobu stosowanych programów i metod oraz trybu, w jaki osiągną owe wyniki. Taki sposób ewaluacji nakłada na politykę edukacyjną określone zadania, m.in. poprzez sprecyzowanie oczekiwań w zakresie umiejętności, jakie szkoła powinna kształtować² oraz określenie kompetencji uwzględniających oczekiwania wszystkich partnerów oświaty. Dopiero po określeniu, jakie kompetencje ma tworzyć szkoła, można podjąć pracę nad sposobami ich mierzenia³.

¹ *Podstawa Programowa Kształcenia Ogólnego*, MEN, Warszawa 1999.

² *Edukacja w zmieniającym się społeczeństwie*, Warszawa 1996, s. 228.

³ K. Czarnecki: *Szkolna wiedza pojęciowa uczniów klas początkowych*, Katowice 1995.

Książka „Szkoła polska u progu nadchodzącego wieku”, napisana pod redakcją Piotra Kowolika, stanowi syntetyczną prezentację, zamkniętą w 320 stronach swojej objętości, współczesnych sposobów ujmowania pedagogiki.

Pierwszą część tomu *Edukacja w zreformowanej szkole podstawowej* tworzą prace ułożone w trzech kolejnych rozdziałach. Rozdział pierwszy, zatytułowany *W poszukiwaniu modernizacji edukacji wczesnoszkolnej*, zawiera wypowiedzi następujących autorów: E. Szkody, K. Duraj-Nowakowej, E. Stuckiego, T. Robińskiego, S. Leszty, M. Jakowickiej, M. Wojnowskiej, P. Gruby.

Edward Szkoda, w artykule pt. „Ewolucja założeń programowo-organizacyjnych edukacji wczesnoszkolnej w Polsce w latach 1932–1999”, analizuje kilka wcześniej obowiązujących w Polsce koncepcji kształcenia wczesnoszkolnego, zaczynając od reformy Jędrzejowiczowskiej z 11 marca 1932 roku, a kończąc na ustawie z 8 stycznia 1999 roku o wprowadzeniu reformy ustroju szkolnego.

Krystyna Duraj-Nowakowa, w pracy pt. „Metodologia i teoria edukacji wczesnoszkolnej w obliczu reformy jej systemów i programów”, koncentruje się na przeobrażeniach i założeniach metodologicznych oraz teoretycznych i rzeczowych — gdzie warsztat edukacji wczesnoszkolnej jest specyficzny i ujmowany w sposób całościowy.

Edmund Stucki, w artykule pt. „Poszukiwanie programu edukacji wczesnoszkolnej przyszłości”, zaprezentował program „Edukacja wczesnoszkolna”, który powstał w latach 1994/95 pod kierunkiem Autora, ze szczególnym zwróceniem uwagi na cele, treści nauczania, przewidywane osiągnięcia uczniów, uwagi o realizacji programu oraz kontrolę i ocenę osiągnięć uczniów.

Tadeusz Robiński, w opracowaniu pt. „Samorząd uczniowski jako metoda wychowania społecznego w klasach początkowych”, przedstawił wybrane zagadnienia wychowania społecznego realizowanego wskutek działań samorządu uczniowskiego, posiłkując się w prezentacji teorią wychowania oraz własnym doświadczeniem pedagogicznym.

Stanisław Leszto, w artykule pt. „Kierunki rozwoju pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej na etapie kształcenia przedszkolnego i wczesnoszkolnego”, koncentruje się na współpracy rodziny i środowiska lokalnego w procesie wychowania i kształcenia oraz podmiotowym traktowaniu dziecka i nauczyciela.

Maria Jakowicka, w rozprawie pt. „Prawo ucznia do błędów jako podstawa zmiany kształcenia”, nakreśliła teorię prawa ucznia do błędów i jej konsekwencje pedagogiczne, które stanowią istotny problem w kreowaniu nowych rozwiązań edukacyjnych skierowanych na zmianę jakościowego funkcjonowania szkoły wobec ucznia, tworząc mu warunki aktywizacji, otwartości na świat i samego siebie.

Monika Wojnowska, w opracowaniu pt. „Matematyczne sytuacje zadaniowe w edukacji wczesnoszkolnej”, zwraca uwagę na poruszony w tytule problem jako zasadniczy element racjonalnie zorganizowanego procesu edukacji.

Piotr Gruba, w artykule pt. „Wybrane zagadnienia budowy interfejsu użytkownika edukacyjnych programów komputerowych dla uczniów klas II–III”, podkreśla, iż najistotniejszym uwarunkowaniem zastosowania komputera w procesie nauczania jest dobrze skonstruowany program komputerowy.

Rozdział drugi, *Między teorią a praktyką (w świetle badań)*, jest prezentacją wystąpień: M. i R. Radwiłowiczów, E. Misiornej, M. Węglińskiej, E. Lesiak-Laski, S. Juszczyka i J. Koniora.

Maria i Ryszard Radwiłowiczowie, w swoim tekście pt. „Zjawisko progu między klasą III a IV wobec wyzwań reformy”, z troską patrzą na skuteczne przygotowanie uczniów kl. III do bezkolizyjnej kontynuacji ich nauki w klasie IV, widząc ogromną rolę nauczycieli w stwarzaniu odpowiednich działań adaptacyjno-niwelujących.

Elżbieta Misiorna, w wystąpieniu pt. „Ocenianie dzieci w młodszym wieku szkolnym w zreformowanej szkole”, ocenianie podnosi do rangi istotnego problemu współczesnej szkoły.

Maria Węglińska, w artykule pt. „Wiedza matek o emocjonalnym stosunku swoich dzieci w młodszym wieku do szkoły (na przykładzie środowiska wiejskiego)”, zaprezentowała opinie matek o zamiłowaniu własnych dzieci do wykonywania podstawowych czynności względem nauki, pracy domowej, uczęszczania do szkoły oraz przywiązania dzieci do wychowawcy.

Eugenia Lesiak-Laska, w rozprawie pt. „Ciche czytanie ze zrozumieniem w klasach trzecich”, przedstawia rezultat badań określający stopień opanowania umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem uczniów klas miejskich i wiejskich oraz podkreśla ważność współpracy nauczyciela z rodziną w tym zakresie.

Stanisław Juszczak, w artykule pt. „Technologia informacyjna w zreformowanej szkole podstawowej”, dokonał charakterystyki poszczególnych form wykorzystania technologii informacyjnej, tj.: zajęcia integracyjne, redagowanie komputerowej gazetki szkolnej, wspomaganie zarządzania szkołą, ukazując jej wpływ na aktywny i świadomy rozwój ucznia.

Jan Konior, w szkicu pt. „Czym jest pojęcie matematyczne”, z perspektywy nauczania i uczenia się prezentuje rozwój pojęć matematycznych u uczniów oraz charakteryzuje te pojęcia w znaczeniu logicznym i psychologicznym jako pojęcia potoczne i naukowe.

W rozdziale trzecim pierwszego tomu *Nauczyciel i uczeń w procesie edukacyjnym* swój głos zaprezentowali: A. Smołański, E. Rostańska, M. Kielar, H. Cudak, J. Łysek, B. Dudzińska, P. Morejko, P. Pindera, M. Kisiel, P. Kowolik oraz A. Horbowski.

Antoni Smołański, w artykule pt. „Status społeczno-zawodowy nauczycielstwa w Polsce w mijającym tysiącleciu”, prezentuje w formie rysu historycznego pozycję nauczyciela od drugiej połowy XVIII wieku, a w niej: byt materialny, tytuły naukowe, zakres obowiązków, wymiar godzin lekcyjnych, urlopy, kary, emerytury itp.

Eugenia Rostańska, w opracowaniu pt. „Przygotowanie zawodowe nauczycieli w kontekście potrzeb reformy polskiego systemu edukacji”, opisuje zasadnicze zmiany programowe i strukturalne systemu oświatowego.

Małgorzata Kielar, w artykule pt. „Nowa szkoła — program wspierający reformę systemu oświaty”, charakteryzuje program „Nowa Szkoła”, system szkolnego oceniania, doskonalenie wewnątrzszkolne oraz zarysowuje modelowy przebieg procesu wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli.

Henryk Cudak, w opracowaniu pt. „Potrzeba zmian w kształceniu i doskonaleniu nauczycieli do reformy szkolnej”, zwraca uwagę na podstawowe obawy w skutecznym wprowadzaniu reformy w związku z obserwowanymi sytuacjami, tj.: brak przygotowania systemu szkolnego, brak bazy, środków finansowych (tworzenie gimnazjów) oraz niski poziom wiedzy, umiejętności i kompetencji nauczycieli.

Jan Łysek, w pracy pt. „Kompetencje autokreacyjne nauczycieli w zreformowanej szkole podstawowej”, wyróżniając dwa nurty (normatywny i empiryczny), analizuje dorobek naukowy pedagogów, definiuje pojęcia kompetencji, kompetencji autokreacyjnych, autokreacji, w tej ostatniej podkreślając fazę poznawczo-oceniającą, konceptualizacyjną, realizacyjną i sprawdzająco-oceniającą.

Bogumiła Dudzińska, w opracowaniu pt. „Procesy zmian zachodzące w osobowości ucznia (oferty edukacyjne)”, charakteryzuje różne oblicza integracji (treściowe, metodyczne, organizacyjne i społeczne) jako tworzenie całości, czynione ze względu na wielostronny rozwój dziecka, zgodnie z jego potrzebami, możliwościami i dążeniami.

Pelagia Morejko, w artykule pt. „Kompetencje matematyczne ucznia klas I–III szkoły podstawowej”, omawia kompetencje ucznia w świetle celów i zadań szkoły, zwracając uwagę na problem integracji odnoszącej się do procesu dydaktycznego.

Paweł Pindera, w opracowaniu pt. „Miejsce środków masowego przekazu w systemie oświatowym”, zwraca uwagę na funkcje oraz szkodliwy wpływ zwłaszcza telewizji na dzieci.

Mirosław Kisiel, w opisie pt. „Wykorzystanie różnych form aktywności muzycznej w pracy logopedy”, proponuje użycie w profilaktyce i terapii zaburzeń pięciu form aktywności muzycznej, tj. śpiewu, recytacji rytmicznej, ruchu z muzyką, gry na instrumentach muzycznych, twórczości muzycznej oraz percepcji muzyki.

Piotr Kowolik, w pracy pt. „Dyrektor szkoły istotnym ogniwem zreformowanej szkoły podstawowej”, rozważa pojęcie „dyrektor szkoły” i „nadzór pedagogiczny” w ujęciu pedagogicznym, prawniczym i teorii organizacji, jak również dokonuje klasyfikacji funkcji kierowniczych i stylów kierowania.

Adam Horbowski, w rysie pt. „Portret nauczyciela szkoły przyszłości”, szkicuje wizerunek nauczyciela, opierając się na refleksjach wielu twórców myśli pedeutologicznej.

W drugiej części książki, pt. *W poszukiwaniu nowych rozwiązań edukacyjnych*, redaktor Kazimierz Misiółek prezentuje *Koncepcję wdrożenia reformy edukacji w Prywatnym Zespole Szkół P.U.H. „Derrata” Sp. z o. o. w Mysłowicach*. Treścią tej części stało się zademonstrowanie programu wychowania szkoły, w tym jej głównych założeń wychowawczych na wszystkich szczeblach nauczania, wewnętrznego systemu oceniania (zasad oceniania, zasad ustalania oceny zachowania uczniów) oraz (ramowych) programów nauczania.

Z uwagi na ważkość rozważań, propozycji i wniosków zawartych w pracy zespołowej pod redakcją Piotra Kowolika, uważa się, iż jest ona publikacją trafną i oczekiwaną przez studentów, nauczycieli i pracowników akademickich w okresie tak trudnym, jakim jest wdrażanie nowego systemu reformy oświatowej. Z opracowania powyższego powinni w pierwszej kolejności skorzystać studenci przygotowujący się do zawodu nauczycielskiego w szkole podstawowej. Książka ta może być również przydatna nauczycielom podnoszącym swoje kwalifikacje zawodowe. Odbiorcami prezentowanej publikacji winni być nauczyciele praktycy, nauczyciele doradcy i konsultanci metodyczni, jak również dyrektorzy szkół i pracownicy administracji oświatowej różnych szczebli. Praca zespołowa: „Szkoła polska u progu nadchodzącego wieku” pod redakcją Piotra Kowolika jest tomem recenzowanym przez: prof. zw. dr. hab. Andrzeja Radziejewicza-Winnickiego i prof. dr. hab. Edwarda Wilczkowskiego.